

Ομόσπονδο Σιδηρό Κλουβί;

10^η Ιουνίου 2014

«Ένα κοινό χρέος των πολιτειών μας θα αποτελούσε εθνικό δώρο. Θα λειτουργήσει ως ισχυρό τσιμέντο που ενισχύει την Ένωσή μας. Παράλληλα, θα δημιουργήσει την ανάγκη να διαμορφωθεί η φορολόγηση σε επίπεδο που, χωρίς να γίνει ασφυκτική, θα δώσει έναυσμα στην βιομηχανία μας.»

Με αυτά τα λόγια, τον Απρίλιο του 1781, ο Αλεξάντερ Χάμιλτον, αργότερα ο πρώτος υπουργός οικονομικών των ΗΠΑ, προϋπέθετε τους συμπολίτες του ότι η μελλοντική ζώνη του δολαρίου, οι ομόσπονδες ΗΠΑ, θα θεμελιωνόνταν στο κοινό χρέος. Τους έλεγε μάλιστα ότι το κοινό χρέος ήταν η «κόλλα», το «τσιμέντο» που θα «έδενε» τις διαφορετικές αποικίες-πολιτείες μεταξύ τους, βάζοντας τα θεμέλια για μια φιλελεύθερη, αναπτυσσόμενη ομοσπονδία των ευρωπαϊών εποικιστών στην άλλη μεριά του Ατλαντικού.

Συγκρίνετε αυτή την τοποθέτηση του Χάμιλτον με τον σημερινό δημόσιο διάλογο στην Ευρωζώνη, τέσσερα χρόνια αφού ξέσπασε η κρίση του ευρώ – έναν διάλογο από τον οποίο η έννοια του κοινού χρέους έχει αποκλειστεί από την ημερήσια διάταξη μετά από βίαιη απαίτηση του Βερολίνου. Μια τέτοια σύγκριση, μεταξύ ΗΠΑ και Ευρώπης, έχει ενδιαφέρον για όσους (και είναι πολλοί) ελπίζουν ότι, σιγά-σιγά, η Ευρώπη θα αναγκαστεί, εκ των πραγμάτων, να πορευτεί στα βήματα των αμερικανών προς μία Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία.

Από το 2010, με την πολιτική των Μνημονίων στις χώρες που χρεοκόπησαν, το τρίγωνο Βρυξελλών-Βερολίνου-Φραγκφούρτης προσπάθησε να αποφύγει πάσει θυσία την δημιουργία κοινού χρέους (ευρωομολόγων κλπ). Από μία άποψη, υπήρχε λογικό σκεπτικό: χωρίς ομοσπονδιακό υπουργείο οικονομικών (με έναν ευρωπαϊό Χάμιλτον στο τιμόνι του) δεν στέκει ομοσπονδιακό, δηλαδή κοινό, χρέος. Και χωρίς ομοσπονδοποίηση δεν στέκει ομοσπονδιακό υπουργείο οικονομικών.

Το αντίτιμο αυτής της πολιτικής ήταν η κατάρρευση των οικονομιών της περιφέρειας (με την Ελλάδα πρώτη και καλύτερη) και το κύμμα αποπληθωρισμού που πλήττει σήμερα ολόκληρη την Ευρωζώνη, λειτουργώντας σαν ξέφρενο σαράκι που κατατρώει τα θεμέλιά της. Φυσικό είναι η όλο και μεγαλύτερη συνειδητοποίηση πως η σημερινή πορεία είναι αδιέξοδη. Παρά το γεγονός ότι το τρίγωνο Βρυξελλών-Βερολίνου-Φραγκφούρτης εμμένει στην Μεγάλη Άρνηση, υποκρινόμενο ότι δεν τίθεται ζήτημα δημιουργίας κοινού χρέους, στο παρασκήνιο παρουσιάζονται (δοκιμαστικά) κάποιες ιδέες για την δημιουργία του.

Στην Γερμανία μια ομάδα δεκατεσσάρων επιφανών οικονομολόγων, αυτο-επονομαζόμενοι Glienicker Gruppe (*) και στην Γαλλία μια άλλη ομάδα έντεκα συναδέλφων τους, υπό τον Thomas Piketty(**) παρουσίασαν πρόσφατα δύο

προτάσεις, συγγενείς μεταξύ τους, για το πως μπορεί να σωθεί, εξελισσόμενη, η Ευρωζώνη.

Θεμέλιος λίθος της πρότασή τους είναι η δημιουργία κοινού χρέους. Όχι όμως όπως το εννοούσε ο Χάμιλτον αλλά ως προέκταση της λογικής που διέπει την αρχική δομή της Ευρωζώνης (δηλαδή την Συνθήκη του Μάαστριχτ). Πιο συγκεκριμένα, προτείνουν να ενοποιηθεί το «υπερβολικό» δημόσιο χρέος κάθε χώρας (δηλαδή το μέρος του δημόσιου χρέους της που υπερβαίνει το όριο του 60% του ΑΕΠ) και να εξυπηρετείται από κοινά ομόλογα (ή ευρωομόλογα) που θα εκδίδουν όλα τα κράτη-μέλη μαζί.

Ως όροι για την συμμετοχή κράτους-μέλους σε αυτή την ενοποίηση μέρους του δημόσιου χρέους τίθενται, τόσο από την ομάδα Glienicker όσο και από την ομάδα Piketty, οι εξής δύο:

(α) Δέσμευση ότι τα συμμετέχοντα κράτη-μέλη θα διατηρούν πρωτογενή πλεονάσματα της τάξης του 5% ετησίως για όσο καιρό χρειάζεται ώστε να εξαφανιστεί το «υπερβολικό» δημόσιο χρέος τους (υπολογίζεται στην εικοσαετία)

(β) Να δοθούν από τα κράτη-μέλη εχέγγυα (υπό την μορφή αποθεματικών χρυσού που διαθέτει η κεντρική τους τράπεζα ή λοιπά περιουσιακά στοιχεία, π.χ. η ΔΕΗ, η ΕΥΔΑΠ, τουριστικά θέρετρα) τα οποία θα κατάσχονται και θα εκποιούνται εάν ο όρος (α) παραβιαστεί.

Στο πολιτικό πλαίσιο, οι δύο ομάδες προτείνουν αλλαγή των ευρωπαϊκών συνθηκών που να προβλέπουν την δημιουργία Ευρω-Κυβέρνησης και Ευρω-Βουλής. Η Ευρω-Βουλή θα στεγάζεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και θα αποτελείται είτε από τους ευρωβουλευτές των κρατών-μελών της Ευρωζώνης (ομάδα Glienicker) είτε από μέλη των εθνικών κοινοβουλίων ανάλογα με το μέγεθος του πληθυσμού της κάθε χώρας της Ευρωζώνης (ομάδα Piketty). Η Ευρω-Βουλή θα ελέγχει την Ευρω-κυβέρνηση η οποία θα έχει τον δικό της προϋπολογισμό που θα προκύπτει από ένα ποσοστό των φόρων που συλλέγουν οι εθνικές κυβερνήσεις.

Αυτή είναι, σε γενικές γραμμές, η κυρίαρχη σήμερα πρόταση για το «επόμενο βήμα» προς την ομοσπονδοποίηση της Ευρωζώνης. Στο απαίδευτο αυτί ακούγεται ως μια κίνηση ανάλογη με εκείνη που δημιούργησε τις ΗΠΑ και στην οποία πρωτοστάτησε ο Αλεξάντερ Χάμιλτον. Κι όμως. Είναι πολύ, πολύ διαφορετική. Εκεί που το κοινό χρέος του Χάμιλτον ήταν το «τσιμέντο» που «έδεσε» τις πολιτείες των ΗΠΑ έτσι ώστε, αυξανόμενο στο διηνεκές, να στηρίζει την ανάπτυξη της Αμερικανικής Ένωσης και να την σταθεροποιεί, το κοινό χρέος της πρότασης Glienicker-Piketty προβλέπεται ως **παροδικό** και με μοναδικό στόχο την πλήρη εξάλειψή του (εντός εικοσαετίας) υπό οικονομικές πολιτικές (μόνιμο, τεράστιο πρωτογενές πλεόνασμα) που εγγυώνται την μόνιμη λιτότητα, την συνεχή ύφεση και την διαρκή υστέρηση των επενδύσεων.

Το υφεσιακό μέλλον της σχεδιαζόμενης (από τις ομάδες Glienicker και Piketty) ευρωζωνικής ομοσπονδίας είναι δεδομένο λόγω της παροδικότητας του κοινού χρέους και της μετατροπής των πολιτικών της τελευταίας τετραετίας σε οικονομικό «σύνταγμα» της μελλοντικής ομόσπονδης Ευρωζώνης. Όσο για την Ευρω-Κυβέρνηση που προτείνουν μοιάζει με μια τρόικα light η οποία όμως, αντίθετα με την σημερινή τρόικα, θα διαθέτει συνταγματική νομιμοποίηση.

Γιατί ισχυρίζομαι πως αυτή η ομοσπονδοποίηση θα παράξει μία μόνιμη Ένωση Διαρκούς Λιτότητας και Ύφεσης; Επειδή οι σοβαροί επενδυτές δεν πρόκειται ποτέ να επενδύσουν σοβαρά σε μια τέτοια Ένωση, την ώρα μάλιστα που ο προβλεπόμενος ομοσπονδιακός προϋπολογισμός θα χρηματοδοτείται αποκλειστικά από τους φόρους των δημοσιονομικά ασφυκτιούντων κρατών-μελών. Έτσι, τόσο οι ιδιωτικές όσο και οι δημόσιες επενδύσεις θα παραμείνουν στάσιμες, μετατρέποντας τον αποπληθωρισμό σε μόνιμο χαρακτηριστικό και την αποτελμάτωση σε πάγια κατάσταση.

Υπάρχει εναλλακτική σε αυτό το Ομόσπονδο Σιδερένιο Κλουβί που σχεδιάζεται αυτή την εποχή από γερμανικούς και γαλλικούς «υψηλά ιστάμενους» κύκλους; Κάποιοι από εμάς πιστεύουμε ότι υπάρχει.(***) Προτείνουμε μια ιδιαίτερα ελκυστική εναλλακτική που, αντίθετα με την πρόταση των ομάδων Glienicker και Piketty, δεν απαιτεί καμία αλλαγή συνθηκών, δημιουργεί κοινό χρέος χωρίς την ανάγκη ομοσπονδοποίησης, απελευθερώνει την περιφέρεια από τα δεσμά της μόνιμης λιτότητας, επιτρέπει την εκπόνηση ενός πραγματικού Ευρωπαϊκού Νιου Ντηλ (ενός μεγάλου επενδυτικού προγράμματος) δίχως την ανάγκη νέων φόρων και, τέλος, αντιμετωπίζει (και πάλι χωρίς νέους φόρους) την ανθρωπιστική κρίση που προέκυψε λόγω της αποφασιστικότητας με την οποία η Ευρώπη αγκάλιασε την... απραξία στα τέσσερα χρόνια της κρίσης.

Την ονομάζουμε *Μια Μετριοπαθή Πρόταση για την Επίλυση της Κρίσης του Ευρώ* – άρτι εκδοθείσα στα ελληνικά, με πρόλογο του Michel Rocard (π. Πρωθυπουργού της Γαλλίας), από τις εκδόσεις Ποταμός. Όποιος θέλει να την συζητήσουμε, ας προσέλθει στο Βυζαντινό Μουσείο, 7μμ στις 17 Ιουνίου.

(*) Το Glienicker Gruppe αποτελείται από τους Armin von Bogdandy, Christian Calliess, Henrik Enderlein, Marcel Fratzscher, Clemens Fuest, Franz C. Mayer, Daniela Schwarzer, Maximilian Steinbeis, Constanze Stelzenmüller, Jakob von Weizsäcker και Guntram Wolff.

(**) Πέραν του Thomas Piketty, στην ομάδα αυτή συμμετέχουν οι: Florence Autret, Antoine Bozio, Julia Cagé, Daniel Cohen, Anne-Laure Delatte, Brigitte Dormont, Guillaume Duval, Philippe Frémeaux, Bruno Palier, Thierry Pech, Jean Quatremer, Pierre Rosanvallon, Xavier Timbeau, Laurence Tubiana.

(***) Οι «κάποιοι» αναφέρονται στους: Stuart Holland, James K. Galbraith και τον υπογράφωντα.